

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

Številka: 103-01-1/2022/5 EPA 167-IX
Ljubljana, 9. 9. 2022

Komisija Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je, na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 - odl. US in 21/13 - ZFDO-F in 81/18-odl. US) ter 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20 in 67/22), oblikovala naslednje

M n e n j e

k Poročilu o delu Inšpektorata Republike Slovenije za delo za leto 2021

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na 90. seji 1. 9. 2022 obravnavala Poročilo o delu Inšpektorata Republike Slovenije za delo za leto 2021, ki ga je Državnemu zboru v obravnavo predložila Vlada Republike Slovenije, pripravil pa ga je Inšpektorat Republike Slovenije za delo (v nadaljevanju: IRSD).

Komisija **se je seznanila** s poročilom.

Komisija ugotavlja, da je delo IRSD v 2021, podobno kot v 2020, zaznamovala epidemija COVID-19, saj so bile IRSD dodeljene dodatne zakonske naloge, povezane z interventno zakonodajo in preprečevanjem širjenja virusa COVID-19, prav tako se je tudi sam soočal s posledicami navedene epidemije (odsotnost zaposlenih zaradi karanten ali izolacije, spremembe v organizaciji dela in načinu izvajanja inšpekcijskega dela itd.). V 2021 se je tako kar polovica vseh opravljenih inšpekcijskih pregledov nanašala na nadzor nad določbami t. i. intervencijske zakonodaje, Zakona o nalezljivih boleznih (Uradni list RS, št. 33/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/20 – ZIUZEOP, 142/20, 175/20 – ZIUOPDVE, 15/21 – ZDUOP, 82/21 in 178/21 – odl. US; v nadaljevanju: ZNB) in odlokov Vlade, povezanih s COVID-19.

Nadzor nad ZNB so izvajali tako inšpektorji s področja delovnih razmerij, varnosti in zdravja pri delu kot tudi Socialne inšpekcije (bodisi samostojno ali v povezavi z izvajanjem osnovnih nalog v okviru svojega delovnega področja). V okviru zagotavljanja prisotnosti inšpektorjev na terenu je IRSD v primeru ugotovljenih nepravilnosti pretežno samo opozarjal na spoštovanje veljavnih ukrepov. Inšpektorji s področja varnosti in zdravja pri delu pa so, v povezavi z novim koronavirusom, preverjali tudi izvajanje določil Zakona o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/11; v nadaljevanju: ZVZD-1), v katerem

so ravno tako opredeljeni nujni ukrepi za varovanje zdravja in življenja delavcev. Tako so npr. v prostorih delodajalcev preverjali uporabo in skladnost zaščitnih mask, spoštovanje priporočil Nacionalnega inštituta za javno zdravje in izjave o varnosti z oceno tveganja.

IRSD poroča, da je bilo na dan 31. 12. 2021 na inšpektoratu zaposlenih 121 javnih uslužbencev, od tega 92 inšpektorjev, vključno z glavnim inšpektorjem (v okviru inšpekcijskega nadzora delovnih razmerij 53 inšpektorjev, v okviru inšpekcijskega nadzora varnosti in zdravja pri delu 32 inšpektorjev in v okviru socialne inšpekcije 6 inšpektorjev).

IRSD je v 2021 prejel 6.797 prijav (na področju varnosti in zdravja pri delu 1.677, na področju delovnih razmerij 4.914 in na področju socialne inšpekcije 206 novih prijav). Takšno število prijav je ob nespremenjeni kadrovske sestavi IRSD predstavljalo še poseben izziv, ker so se inšpektorji, poleg svojih običajnih delovnih nalog, ukvarjali tudi z nadzorom nad izvajanjem interventne zakonodaje, v skladu z že prej omenjenimi novo dodeljenimi nalogami. Slednje so povzročile tudi dodatno administrativno obremenitev IRSD, ki je tudi sicer precejšnja. IRSD zato ne opozarja zgolj na pomanjkanje kadra na področju inšpekcijskega dela, ampak tudi administrativnih delavcev ter drugih strokovnih sodelavcev (zaposlenega imajo zgolj enega informatika), ki lahko bistveno pripomorejo k razbremenitvi inšpektorjev in k učinkovitejšemu delu IRSD.

IRSD je v 2021 izvedel 7 usmerjenih akcij nadzora (krajše akcije ali poostreni celoletni nadzori, s katerimi se izvaja nadzor nad izvajanjem zakonodaje s področja delovnih razmerij ter varnosti in zdravja pri delu pri delodajalcih v dejavnostih, v okviru katerih se nekatere kršitve pogosteje ugotavljajo ali za katere IRSD ocenjuje, da predstavljajo največje tveganje z vidika pogostosti pojavljanja kršitev in zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu, oziroma se preverja izvajanje določenih zakonskih institutov).

V 2021 so bili izvedeni poostren celoletni nadzor in dve krajši začasni akciji na začasnih in premičnih gradbiščih (tako na področju delovnih razmerij kot varnosti in zdravja pri delu), akcija nadzora nad izvajanjem predpisov o varnosti in zdravju pri delu pri delodajalcih, izbranih na osnovi metodologije naključnih številčk (reprezentativni vzorec), akcija nadzora delovnopravne zakonodaje v dejavnosti proizvodnje kruha, peciva, slaščic ter pri delodajalcih, ki zagotavljajo hitro prehrano. Izveden je bil tudi poostren nadzor nad izvajanjem odpovedi pogodb o zaposlitvi iz poslovnega razloga ter nad zagotavljanjem letnih dopustov, poostren nadzor nad izvajanjem določil Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US, 22/19 – ZPosS, 81/19, 203/20 – ZIUPOPĐVE, 119/21 – ZČmIS-A, 202/21 – odl. US, 15/22 in 54/22 – ZUPŠ-; v nadaljevanju: ZDR-1) v zvezi z regresom, plačo in izvajanjem določil Zakona o minimalni plači (Uradni list RS, št. 13/10, 92/15 in 83/18; v nadaljevanju: ZMinP), v sodelovanju s Finančno upravo Republike Slovenije pa poostren nadzor glede spoštovanja določb v zvezi z regresom.

Prej omenjeni način nadzora prek reprezentativnega vzorca je bil v 2021 uporabljen že 18. leto zapored, pri čemer IRSD ugotavlja, da je naključni nadzor uspešen in da ugotovitve glede varnosti in zdravja pri delu ter delovnih razmerij dokaj realno prikazujejo stanje v Sloveniji na tem področju. Eden izmed namenov tovrstnih akcij je tudi zniževanje deleža poslovnih subjektov, pri katerih inšpekcijski nadzor s področja varnosti in zdravja

pri delu še nikoli ni bil opravljen. Delež subjektov, pri katerih je bil opravljen prvi inšpekcijski nadzor s področja varnosti in zdravja pri delu, odkar subjekt opravlja svojo dejavnost, se je po poročanju IRSD v 2021, v primerjavi z 2020, zmanjšal, in sicer s 57 na 52 %, kar predstavlja že tretje zaporedno znižanje na letni ravni po letu 2018. V okviru tovrstnih nadzorov inšpektorji, med drugim, pri vsakem zavezancu opišejo oceno stanja na podlagi 10 parametrov, z ocenami od 1 do 4, vsaka ocena pa ima opisno definicijo z namenom čim bolj enotnega ocenjevanja. Najnižjo povprečno oceno 2,94 izmed vseh ocenjenih parametrov je tudi v 2021 prejel parameter »preiskave delovnega okolja« (preiskave škodljivost delovnega okolja - toplotnih obremenitev, osvetljenosti, hrupa itd., ki se jih izvaja v rokih, ki jih določajo sami delodajalci).

Kot pomembno komponento nadzora na področju varnosti in zdravja pri delu se prepoznava dejstvo, ali je bil inšpekcijski nadzor s področja varnosti in zdravja pri delu pri subjektu že opravljen kdaj v preteklosti. To se je ponovno pokazalo v 2021, ko je bila povprečna ocena vseh ocenjevalnih parametrov pri subjektih, pri katerih je bil nadzor opravljen že vsaj enkrat, kar za 7 % višja od tiste pri subjektih, ki so bili nadzora deležni prvič.

IRSD že od 2016 sodeluje tudi v skupnih evropskih akcijah, ki se izvajajo na področju preprečevanja izkoriščanja delavcev oz. trgovine z ljudmi. V 2021 je v okviru skupnih akcijskih dni (imenovani JAD), katerih namen je bila identifikacija žrtev trgovine z ljudmi, izkoriščanjih v zvezi s prisilnim delom in drugimi oblikami izkoriščanja, potekal nadzor nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje ter zakonodaje s področja varnosti in zdravja pri delu pri delodajalcih, ki se ukvarjajo s pripravo hitre prehrane. V akciji so sodelovali tudi predstavniki Policije, FURS in sindikatov.

Inšpekcijski pregledi v okviru poostrenih celoletnih usmerjenih nadzorov so po poročanju IRSD zajemali 14 % vseh opravljenih nadzorov v 2021 ter predstavljajo pomemben del nadzorstvenih nalog IRSD. Slednji je sicer v 2021 opravil 38.624 inšpekcijskih pregledov (na področju delovnih razmerij 23.639, na področju varnosti in zdravja pri delu 14.549 in 436 pregledov s področja socialne inšpekcije). Pri tem je bilo ugotovljenih skupaj več kot 18.343 kršitev, na podlagi česar je bilo izdanih 9.736 upravnih in prekrškovnih ukrepov. Od tega po Zakonu o prekrških 7.269 prekrškovnih ukrepov, podana sta bila 2 predloga za uvedbo postopka prekrškov drugim organom, izdanih je bilo tudi 2.465 upravnih in drugih inšpekcijskih ukrepov. Podanih je bilo tudi 36 naznanil sumov storitve kaznivega dejanja ter izrečenih za 3.546.856 evrov glob. IRSD je v 2021 izdal tudi 755 dovoljenj za delo otrok, 26 soglasij glede izključitve posebnega varstva po 115. členu ZDR-1 in 3 odločbe o zadržanju učinkovanja prenehanja delovnega razmerja zaradi odpovedi po 215. členu ZDR-1.

Kar se tiče področja varnosti in zdravja pri delu je bilo največ nadzorov zaradi prisotnosti večjih tveganj za zdravje in varnost delavcev v 2021 opravljenih v gradbeni dejavnosti (skoraj 16 %), sledijo dejavnost trgovine (15 %), predelovalna dejavnost (slabih 13 %), strokovno znanstvena in tehnična dejavnost ter gostinstvo. Pri tem je bilo ugotovljenih vsega skupaj 8.384 kršitev, pri čemer izstopajo kršitve, ki se nanašajo na postopke ocenjevanja tveganj, sledijo pa urejenost in varnost delovnih mest na prostem (gradbišča oz. delo na višini na gradbiščih).

V zvezi z ocenami tveganja za varnost in zdravje pri delu je bilo v 2021 ugotovljenih dobrih 32 % kršitev v primerjavi z vsemi kršitvami na področju varnosti in zdravja pri delu, pri čemer se jih je največ nanašalo na neustrezno vsebino, identifikacijo tveganj ter revizijo ocene tveganja. Delodajalci se po ugotovitvah IRSD prav tako niso posvetovali o ustreznosti ukrepov, s katerimi so dolžni zagotavljati delavcem zdravo in varno delovno okolje ali pa skupaj s specialisti medicine dela niso opredeljevali posebnih zdravstvenih zahtev. V manjšem obsegu pa delodajalci niso seznanjali delavcev s sprejetimi ocenami tveganja ter o osebah, odgovornih za izvajanje ukrepov varnosti in zdravja pri delu. Prej omenjenima dvema sklopoma kršitev pa po številu ugotovljenih kršitev sledijo kršitve glede zagotavljanja zdravstvenega varstva delavcev (največji delež predstavlja neizvajanje zdravstvenih pregledov – predhodnih in obdobjnih, sledijo kršitve glede neustreznosti delovne opreme (pregledi in preskusi delovne opreme), kršitve glede nezagotavljanja osebne varovalne opreme (največkrat v kršitvi delavci, četudi jim je bila slednja zagotovljena) ter neizvedeno usposabljanje delavcev za varno opravljanje dela (ob sklenitvi delovnega razmerja, ob premestitvah na drugo delovno mesto in pri spremembah v delovnem procesu).

Z vidika posameznih dejavnosti je bilo največ ukrepov s področja varnosti in zdravja pri delu izrečenih izvajalcem v gradbeništvu (27,3 %), predelovalni dejavnosti (18,5 %), dejavnosti trgovine (14,2 %), strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (7 %) in dejavnosti gostinstva (4,8 % kršitev). Posledično je bilo največ ukrepov izrečenih delodajalcem v dejavnosti gradbeništva. Izdanih je bilo tudi 172 prepovednih odločb s posledico prepovedi delovnega procesa, od tega 51 odločb prepovedi dela zaradi neposrednega ogrožanja življenja delavcev.

Realna ocena stanja na področju varnosti iz zdravja pri delu je zaradi prisotnosti COVID-19 otežena, a po oceni IRSD se stanje na splošno ne izboljšuje. Najbrž tudi zato, ker so delodajalci v 2021 več pozornosti namenjali uspešnemu uvajanju in izvajanju ukrepov, povezanih s COVID-19, s tem pa manj dosledno izvajali ostale naloge s tega področja.

Inšpektorji so v 2021 raziskali 83 nezgod pri delu, od tega jih je 15 imelo za posledico smrt delavca. Delodajalci so sicer v 2021 prijavili 11.158 nezgod delavcev, na področju poklicnih bolezni pa ni bilo zabeležene nobene prijave.

Na področju delovnih razmerij je bilo po izvedenih nadzorih skupno ugotovljenih 9.886 kršitev delovnopravne zakonodaje, največ v dejavnosti gradbeništva, predelovalni dejavnosti in gostinstvu, kjer je IRSD z nadzori tudi najbolj prisoten. Še vedno se največ ugotovljenih kršitev nanaša na plačilo za delo, na drugem mestu so kršitve z zaposlovanjem v širšem smislu (kršitve določb ZDR-1, glede pogodb o zaposlitvi, trpinčenja na delovnem mestu ...), sledijo pa kršitve glede evidenc na področju dela in socialne varnosti in kršitve v zvezi z delovnim časom in zagotavljanjem odmorom in počitkom (največ jih je v zvezi z delovnim časom), pa tudi kršitve glede prenehanja pogodbe o zaposlitvi (izplačilo odpravnin ob prenehanju pogodbe). Zaznane so bile tudi kršitve v zvezi z neupoštevanjem določb t. i. interventne zakonodaje (izplačilo kriznega dodatka in prehodno obveščanje ZRSZ).

IRSD je v 2021 plačila za delo glede na razpoložljive zmožnosti in v sodelovanju s FURS poostreno nadziral. Ugotovljenih je bilo 6012 tovrstnih kršitev, kar predstavlja 60 % vseh

ugotovljenih kršitev na področju nadzora delovnih razmerij. Med vsemi kršitvami v zvezi s plačilom za delo izstopajo kršitve glede regresa za letni dopust (3899 kršitev), v zvezi s katerimi je IRSD prejel tudi največ prijav, sledijo kršitve v zvezi s plačilnim dnevom (930 kršitev), ugotovljenih je bilo tudi 562 kršitev v zvezi s krajem in načinom izplačila plače ter nekatere druge kršitve. Ugotovljenih je bilo tudi 80 kršitev Zakona o minimalni plači.

IRSD je v 2021 opozarjal tudi na nepravilnosti pri plačevanju dela delavcev, napoteni na delo v tujino. Pri tem so bile npr. ugotovljene kršitve zagotavljanja plačila za delo zgolj v višini minimalne plače in delno v drugih oblikah izplačil, namesto skladno z zakonodajo države, v katero je delavec napoten na delo, četudi bi bilo to za delavca ugodneje. Skupaj je bilo na področju napotitev delavcev na delo v tujino ugotovljenih 39 kršitev zakonodaje s tega področja.

Na področju urejanja trga dela je IRSD ugotovil skupaj 93 kršitev Zakona o urejanju trga dela (ZUTD), največ (77) glede zagotavljanja dela uporabniku (posredovanje brez dovoljenja in vpisa v register, uporabniki so sprejeli delavce od delodajalcev, ki za to niso imeli dovoljenja in niso bili vpisani v register).

Socialna inšpekcija je po poročanju IRSD v 2021 prejela 206 novih prijav in zaključila z obravnavo 271 prijav, pri čemer je bilo opravljenih 211 izrednih pregledov na njenem matičnem področju delovanja. Največ inšpekcijskih pregledov (kar 62 %) se je sicer nanašalo na ravnanje centrov za socialno delo (urejanje razmerij med starši in otroki po razpadu družinske skupnosti 34 %, rejništvo, obravnava nasilja v družini itd.). Pri izvajalcih socialnega varstva pa ni bilo zaznanih večjih pomanjkljivosti, saj so se očitki, razen v posameznih primerih, izkazali za neutemeljene. 20 zaključenih inšpekcijskih zadev socialne inšpekcije pa se je nanašalo na delo izvajalcev institucionalnega varstva starejših, predvsem v zvezi z izračunavanjem cen oskrbe, nezadovoljstvom nad kakovostjo izvajanja storitev, prilagajanjem dela prisotnosti COVID-19 ter uveljavljanjem pravic oseb, ki se pri določeni starosti zaradi različnih razlogov težje samostojno odločajo (predvsem dementna stanja). 12 od 39 nadzorov je pokazalo pomanjkljivosti ali nepravilnosti pri izvajanju storitev institucionalnega varstva starejših, pomoči družini na domu v obliki socialne oskrbe ter socialnega servisa.

V okviru IRSD deluje tudi projektna enota, ki izvaja projekt *Odpravimo konflikte na delovnem mestu*, ki se nanaša na ozaveščanje o možnosti posredovanja v sporu med delavcem in delodajalcem ter na svetovanje delodajalcem. Financiran je iz sredstev Evropskega socialnega sklada v višini 80 % ter iz sredstev pristojnega ministrstva v višini 20 %. Kljub epidemiji COVID-19 je IRSD projekt v 2021 uspešno izvajal.

IRSD je v 2021 organiziral tudi 34 spletnih seminarjev na temo pomembnosti zagotavljanja dostojnega ter varnega in zdravega dela, na katerih je informiral 1598 delodajalcev. O pomenu mirnega razreševanja konfliktov na delovnem mestu in o institutu posredovanja s sporih med delavci in delodajalci pa je IRSD na predavanjih in strokovnih srečanjih seznanil 373 delodajalcev. Na področju mirnega reševanja sporov je IRSD v 2021 prejel 31 zaprosil za izvedbo mediacije, pri čemer jih je bilo izvedenih 21. Od tega se jih je do konca 2021 14 zaključilo s sporazumom, nekatere pa se nadaljujejo v 2022. Za razliko od preteklih let so se mediacije v 2021 po vsebini večinoma nanašale skoraj izključno na denarne terjatve delavcev do delodajalcev, pobudniki za izvedbo mediacije

pa so bili povečini pooblaščenca delavcev iz sindikatov, s katerimi je IRSD skozi leta vzpostavil dobro sodelovanje.

IRSD je vseskozi aktiven tudi pri pripravi predlogov zakonodajnih sprememb, pri čemer poroča o dobrem sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v zadnjem času predvsem na področju elektronske prijave nezgod oz. poškodb pri delu). Pri svojem delu pa pogosto sodeluje tudi s sindikati, predstavniki delodajalcev, FURS, Policijo, Tržnim inšpektoratom in Zdravstvenim inšpektoratom. Aktiven je bil tudi na mednarodnem področju – v Odboru glavnih inšpektorjev za delo pri Evropski komisiji, pri evropskem organu za delo ter pri izmenjavi informacij z nadzornimi organi drugih držav članic preko spletnega orodja IMI.

Komisija je bila seznanjena tudi z mnenjem Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ), ki nadzor na področju delovnih razmerij, varnosti in zdravja pri delu ter socialnih zadev šteje med prioriteta področja, povezana z njegovimi pristojnostmi. MDDSZ si prizadeva, da bodo lahko inšpektorji svoje delo v prihodnje opravljali odgovorno, učinkovito in v delovnih pogojih, ki so ustrezni zahtevnosti njihovega dela. Pri tem poroča o dobrem in tesnem sodelovanju z IRSD glede ključnih vprašanj iz njegove pristojnosti, med drugim tudi pri pripravi zakonodajnih rešitev.

MDDSZ ocenjuje, da je poročilo IRSD pripravljeno korektno, 8. 7. 2022 pa je poročilo kot ustrezno potrdila tudi Vlada Republike Slovenije in ga predložila v obravnavo Državnem zboru. Poročilo za MDDSZ predstavlja pomembno izhodišče za oblikovanje politik na posameznih področjih iz njegove pristojnosti, med drugim nakazuje tudi na možnosti nadgradnje obstoječe zakonodaje na podlagi izpostavljenе pomanjkljive ureditve na nekaterih segmentih. Kot je izpostavil že IRSD, so se plani dela IRSD v 2021 zaradi prisotnosti COVID-19 morali prilagoditi novo nastali situaciji, pri čemer MDDSZ ocenjuje, da se je IRSD hitro in učinkovito odzval na nove razmere in nove naloge, tako na področju nadzora nad Zakonom o nalezljivih boleznih, kot na področju varnosti in zdravja pri delu ter delovnih razmerij.

Tudi komisija aktualno poročilo IRSD za 2021 prepoznava kot kakovostno, informativno in sliko družbe kot celote, med drugim pa tudi zakonodajne, izvršilne in nadzorne veje oblasti.

Komisija se zaveda velikih pritiskov, ki jih je IRSD deležen, tako prek (pogosto) neutemeljenih pričakovanj politike, kot tudi prek medijev. Komisija se zaveda kadrovskih omejitev IRSD, na katere slednji vseskozi opozarja in mu s tega vidika izreka pohvale za uspešno in učinkovito delo na številnih področjih.

Dogodki, kot so zamenjave vodilnih kadrov ali ekscesni primeri kršitev, ki so medijsko izrazito izpostavljeni, pogosto neutemeljeno mečejo slabo luč na delo IRSD, pa tudi kar na splošno na vse delodajalce, ne zgolj na tiste, ki namerno kršijo zakonodajo ali pravice delavcev. Posledično komisija, v njenem okviru pa predstavniki interesov delodajalcev in predstavniki interesov delojemalcev v Državnem svetu, posebej poudarjajo velik pomen nalog, ki jih opravlja IRSD, tako z vidika zagotavljanja varnega in zdravega delovnega okolja, pa tudi z vidika upoštevanja zakonodaje s področja delovnih razmerij, urejanja trga dela itd. Pri tem komisija zlasti na področju varnosti in zdravja pri delu posebej poudarja

velik pomen preventivnih aktivnosti, v katere se skušajo aktivno vključevati tudi predstavniki delodajalcev in sindikati, ki so v tesnem stiku z delavci in lahko na tem področju veliko pripomorejo k zmanjšanju nepravilnosti in zaščiti zdravja delavcev.

Komisija se ponovno pridružuje pozivu IRSD po okrepitvi kadrovske strukture, kljub temu, da se zaveda, da zgolj slednje ne bo zadoščalo za doseg večjih premikov v sistemu. Obenem bi bilo namreč po njeni oceni treba poskrbeti tudi za sistemske spremembe zakonodaje na posameznih področjih z mislijo na dolgoročne rešitve, ne zgolj sproti reagirati na aktualno zaznane težave v sistemu. Ključna kritična področja so bila že večkrat prepoznana, bistven premik pa je odvisen tudi od pripravljenosti socialnih partnerjev na oblikovanje kompromisnih rešitev. V pripravo rešitev je nujno vključiti vse ključne deležnike, predvsem pa prisluhniti tistim, ki so v največji meri odgovorni za izvedbo posameznih zakonskih določb v praksi (največkrat delodajalci). Pomembno je namreč, da se usklajene rešitve lahko tudi dejansko implementira, ne zgolj zapiše v zakonodajo.

Komisija kot enega od ključnih področij iz pristojnosti IRSD in MDDSZ, ki še vedno ostaja nedorečeno, izpostavlja evidentiranje delovnega časa, saj je znano, da v praksi pogosto prihaja do ne-zabeleženih posegov v delovne urnike zaposlenih, ne beleži se dejanskih ur prisotnosti delavca na delovnem mestu, ... Sledljivost (naknadnih) posegov delodajalcev v evidence ni zagotovljena, inšpektorji pa imajo praviloma zaradi pomanjkljivih zakonskih in podzakonskih podlag na tem področju zvezane roke, kar se tiče možnosti za ukrepanje.

Komisija ponovno opozarja na mišično-kostna obolenja, ki predstavljajo veliko tveganje za zdravje delavcev. K preventivi na navedenem področju bi lahko pripomogel novi Pravilnik o ročnem premeščanju bremen, o vsebini katerega potekajo usklajevanja že od 2021, a še ni bil sprejet. Navedeno področje komisija sicer prepoznava kot enega od ključnih pri zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu zaposlenih v več panogah, med drugim tudi v trgovini.

Komisija je razpravljala tudi o možnosti poenostavitve postopkov prijave ugotovljenih kršitev s strani državljanov na podlagi uporabe modernih tehnoloških rešitev (npr. da bi kot prijava veljalo zgolj posredovano slikovno gradivo, posneto v času opažene potencialne kršitve), pri čemer IRSD pojasnjuje, da je slikovno gradivo kot priloga prijavam sicer lahko koristna dodatna informacija, a vendarle ne more predstavljati podlage za avtomatično ugotovitev kršitve. IRSD mora namreč kršitev ugotoviti na licu mesta, v realnem času izvajanja nadzora, medtem kot se stanje v času od prejetega slikovnega gradiva oz. prijave do izvedbe nadzora lahko bistveno oz. odločilno spremeni.

Komisijo so zanimale tudi podrobnosti in ugotovitve IRSD v povezavi z izvajanjem nadzora nad delom na domu v 2021 in njegova ocena, na katerih področjih nadzora je v 2021 prišlo do sprememb na bolje in na katerih na slabše.

V okviru pojasnil IRSD je bilo poudarjeno, da se v okviru oblike dela na domu sicer v pretežni meri opravljajo pisarniška dela oz. takšna, pri katerih je manj tveganj za pojav hujših nevarnosti za zdravje. Zaradi kadrovskega primanjkljaja inšpektorjev na področju delovnih razmerij, ob izvajanju njihovih ostalih delovnih nalog, nadzor nad delom na domu zagotovo predstavlja dodaten izziv za IRSD, zato bo v prihodnje treba tudi tej dimenziji

zagotavljanja ustreznih pogojev za varnost in zdravje pri delu delavcev nameniti več pozornosti.

IRSD prav tako podaja oceno, da se stanje na področju delovnih razmerij, razen na posameznih segmentih, bistveno ne izboljšuje. Poudarja tudi, da se na področjih, ki so kritična in na katerih IRSD načrtno vrši več nadzora, posledično ugotovi tudi več kršitev, zato se težko realno oceni napredek na posameznem področju zgolj skozi številčne podatke, ki se jih beleži skozi leta.

IRSD za 2021 izpostavlja povečano število nadzorov na področju delovnih razmerij tudi zaradi prisotnosti COVID-19 (prek 23.000 nadzorov), pa tudi čedalje bolj kompleksne primere in medsebojno prepletanje posameznih vrst kršitev. Izpostavlja pa tudi pohvale, izrečene njegovemu delovanju v okviru Skupine strokovnjakov za ukrepanje proti trgovini z ljudmi GRETA.

Na področju varnosti in zdravja pri delu IRSD poudarja slabšanje razmer, zlasti glede nespoštljivega odnosa potencialnih kršiteljev do inšpektorjev. Poudarja tudi, da inšpektorji skušajo izkoristiti vse dane vzvode za nadzor nad kršitelji in preprečevanje kršitev, pogosto pa pogrešajo podporo ostalih državnih organov (npr. sodišča se v okviru obravnave predlogov za uvedbo prekrškovnega postopka pogosto odločajo za omilitev ukrepov, npr. zgolj za opomine).

Komisijo je zanimalo tudi, koliko nadzorov je bilo v okviru Socialne inšpekcije v 2021 opravljenih pri javnih zavodih in koliko pri koncesionarjih. V svojem odgovoru je IRSD pojasnil, da je v dejavnosti celodnevnega institucionalnega varstva starejših, ki jo izvajajo domovi za starejše, in sicer javni socialnovarstveni zavodi ter druge pravne oziroma fizične osebe, ki so pridobile koncesijo za opravljanje javne službe ali dovoljenje za delo, v 2021 skupno opravil 25 nadzorov, od tega je bilo 17 nadzorov opravljenih pri javnih zavodih in 3 pri koncesionarjih. Nadzor je bil opravljen tudi pri 5 izvajalcih institucionalnega varstva starejših, ki morajo za tako delo pridobiti dovoljenje Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

* * *

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije, državni svetnik mag. Peter Požun.

Sekretarka komisije
mag. Nuša Zupanec, l.r.

Predsednik komisije
mag. Peter Požun, l.r.